

УДК 911.3.30 (477)

Потенціал ефективності реформування адміністративно-територіального устрою (на прикладі Запорізької області)

Лідія Горошкова

д. екон. н., професор кафедри підприємництва, менеджменту організацій та логістики
Запорізький національний університет,
вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, 69600, Україна
e-mail: goroshkova69@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7142-4308>

Сергій Лісовський

д. геогр. н., с. н. с., заступник директора з наукової роботи
Інститут географії НАН України,
вул. Володимирська, 44, м. Київ, 01030, Україна
e-mail: salisovsky@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8987-5645>

Євген Хлобистов

д. екон. н., професор кафедри екології
Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
вул. Григорія Сковороди, 2, м. Київ, 04655, Україна
e-mail: ievgen.khlobystov@ukr.net; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9983-9062>

Метою статті є дослідження потенціалу ефективності процесу децентралізації та умов формування фінансово спроможних і самодостатніх об'єднаних територіальних громад (ОТГ) на засадах сталого розвитку територій та національного господарства.

Основний матеріал. У статті проведений аналіз ефективності процесу децентралізації у Запорізькій області. Запропонована методика кластеризації ОТГ за рівнем фінансової спроможності з використанням статистичних показників відносної частоти та частоті з подальшим визначенням довірчого інтервалу для середніх (з імовірністю 0,95).

У якості критеріїв кластеризації були обрані такі: дохід на одну особу; власні доходи на одну особу; інфраструктурна субвенція на одну особу та видатки розвитку (капітальні видатки) на одну особу. Кожну із сукупності величин було розбито на три групи: перша група ОТГ – від мінімальної величини до нижньої межі довірчого інтервалу; друга група ОТГ – у межах довірчого інтервалу; третя група ОТГ – вище верхньої межі довірчого інтервалу. Встановлено, що основними факторами формування фінансової спроможності та самодостатності ОТГ є такі: природно-географічні (земельні, лісові, водні, мінерально-сировинні, біологічні, енергетичні) та соціально-економічні (матеріальні, фінансові, людські та нематеріальні) ресурси. Проведено економетричне моделювання рівня фінансової спроможності ОТГ Запорізької області.

Висновки та подальші дослідження. Запропонована методика кластеризації ОТГ за рівнем фінансової спроможності за такими критеріями: дохід на одну особу; власний дохід на одну особу; інфраструктурна субвенція на одну особу та видатки розвитку (капітальні видатки) на одну особу. За її допомогою проведена оцінка ефективності процесу децентралізації у Запорізькій області.

Встановлено основні фактори формування фінансової спроможності та самодостатності ОТГ. З метою оцінки потенціалу розвитку та його прогнозування для ОТГ Запорізької області в області побудовані регресійні економетричні моделі.

Авторами доведено, що нині маємо частину територій, де тільки йде процес створення ОТГ. У роботі доводиться, що в основі подальшого формування ОТГ мають стати комплексний потенціал територіального розвитку, а саме – природний та соціально-економічний потенціали. Саме градієнти (як територіально визначена сукупність можливостей) комплексного потенціалу розвитку формуватимуть адміністративну делімітацію (територіальне охоплення) ОТГ, які будуть мати ознаки економічної спроможності та ефективного розвитку на засадах збалансованості ресурсів, інтересів і конкурентоспроможності.

Доведено, що у подальшому процесі децентралізації доцільно здійснювати укрупнення ОТГ за кластерним принципом. Центрами тяжіння таких кластерів (ядрами кластерів) повинні стати ОТГ, які сформували достатній рівень фінансової спроможності і самодостатності на добровільному етапі децентралізації.

Ключові слова: об'єднані територіальні громади, природно-географічний потенціал, соціально-економічний потенціал, фінансова спроможність, децентралізація, кластери.

Лидия Горошкова, Сергей Лисовский, Евгений Хлобыстов

ПОТЕНЦИАЛ ЭФФЕКТИВНОСТИ РЕФОРМИРОВАНИЯ АДМИНИСТРАТИВНО-ТЕРРИТОРИАЛЬНОГО УСТРОЙСТВА (НА ПРИМЕРЕ ЗАПОРОЖСКОЙ ОБЛАСТИ)

Целью статьи является исследование составляющих потенциала эффективности процесса децентрализации и условий формирования финансово состоятельных и самодостаточных объединённых территориальных общин (ОТО) на принципах устойчивого развития территорий и национального хозяйства.

Основной материал. В статье проведён анализ эффективности процесса децентрализации в Запорожской области. Предложена методика кластеризации ОТО по уровню финансовой состоятельности с использованием статистических показателей относительной частоты и частоты с последующим определением доверительного интервала для средних (с вероятностью 0,95).

В качестве критериев кластеризации были выбраны следующие: доход на одного человека; собственные доходы на одного человека; инфраструктурная субвенция на одного человека и расходы развития (капитальные расходы) на одного человека.

Каждая из совокупности величин была разбита на три группы: первая группа ОТО – от минимальной величины до нижней границы доверительного интервала; вторая группа ОТО – в пределах доверительного интервала; третья группа ОТО – выше верхней границы доверительного интервала. Установлено, что основными факторами формирования финансовой состоятельности и самодостаточности ОТО являются: природно-географические (земельные, лесные, водные, минерально-сырьевые, биологические, энергетические) и социально-экономические (материальные, финансовые, человеческие и нематериальные) ресурсы. Проведено эконометрическое моделирование уровня финансовой состоятельности ОТО Запорожской области.

Выводы и дальнейшие исследования. Предложена методика кластеризации ОТО по уровню финансовой состоятельности по следующим критериям: доход на одного человека; собственный доход на одного человека; инфраструктурная субвенция на одного человека и расходы развития (капитальные расходы) на одного человека. С её помощью проведена оценка эффективности процесса децентрализации в Запорожской области.

Установлено, что основными факторами формирования финансовой состоятельности и самодостаточности ОТО являются: природно-географические (земельные, лесные, водные, минерально-сырьевые, биологические, энергетические) и социально-экономические (материальные, финансовые, человеческие и нематериальные) ресурсы. С целью оценки потенциала безубыточности ОТО Запорожской области и прогнозирования ситуации в области построены регрессионные эконометрические модели.

Авторами доказано, что сейчас есть часть территорий, где только идёт процесс создания ОТО. В работе доказывается, что в основе дальнейшего формирования ОТО должны стать комплексный потенциал территориального развития, а именно – природный и социально-экономический потенциалы. Именно градиенты (как территориально определённая совокупность возможностей) комплексного потенциала развития будут формировать административную делимитацию (территориальный охват) ОТО, которые будут иметь признаки экономической состоятельности и эффективного развития на основе сбалансированности ресурсов, интересов и конкурентоспособности.

Доказано, что в дальнейшем процессе децентрализации целесообразно осуществлять укрупнение ОТО по кластерному принципу. Центрами притяжения таких кластеров (ядрами кластеров) должны стать ОТО, которые сформировали достаточный уровень финансовой состоятельности и самодостаточности на добровольном этапе децентрализации.

Ключевые слова: объединённые территориальные общины, естественно-географический потенциал, социально-экономический потенциал, финансовая состоятельность, децентрализация, кластеры.

Lidiia Horoshkova, Serhii Lisovskyi, Ievgen Khlobystov

CAPACITY OF REFORMS EFFICIENCY OF ADMINISTRATIVE AND TERRITORIAL STRUCTURE (THE CASE OF ZAPORIZHZHIA REGION)

The aim of the article is to examine efficiency of the decentralization process` potential and the conditions for the formation of financially capable and self-sufficient united territorial communities (UTCs) on the basis of sustainable development of territories and national economy alike.

Main material. Efficiency of the decentralization process in Zaporizhzhia region has been analyzed in the article. The methodology of UTCs clustering by the level of their financial capacity applying statistical indicators of relative frequency and frequency with the subsequent determination of the confidence interval for mean observations (with probability of 0.95) has been proposed.

The following have been chosen as the clustering criteria: income per capita; personal income per capita; infrastructure grant per capita and development expenditure (capital expenditure) per capita. Each set was divided into three groups: the first group of UTCs is from the minimum value to the lower limit of the confidence interval; the second group of UTCs is within the confidence interval; the third group of UTCs is above the upper limit of the confidence interval. It has been found out that the main determinants of UTCs formation of financial capacity and self-sufficiency are the following: natural-geographical (land, forest, water, mineral, biological, energy) and socio-economic (material, financial, human and intangible) resources. Econometric modeling of financial capacity level of UTCs in Zaporizhzhia region has been conducted.

Conclusions and further research. The methodology of UTCs clustering by the level of their financial capacity according to the following criteria has been proposed: income per capita; personal income per capita; infrastructure grant per capita

and development expenditure (capital expenditure) per capita. It has been used to evaluate efficiency of the decentralization process in Zaporizhzhia region.

The main determinants of UTCs financial capacity and self-sufficiency formation has been proved. Regression econometric models have been built to evaluate its development potential and forecasting for UTCs of Zaporizhzhia region.

The authors have proved that nowadays there are territories facing the process of UTCs formation. It has been demonstrated in the study that the complex potential of territorial development, namely, natural and socio-economic potentials, should be the basis for the further UTCs formation. The gradients (as the territorially defined set of opportunities) of the complex development potential will form UTCs administrative delimitation (territorial coverage). UTCs will have characteristics like economic capacity and efficient development based on the resources', interests' and competitiveness' harmony.

It has been proved that in the further process of decentralization it is advantageous to carry out UTCs clustering. UTCs should become clusters' centers of gravity (clusters' cores) as they have reached satisfactory financial capacity and self-sufficiency at the voluntary stage of decentralization.

Keywords: united territorial communities, natural and geographical potential, social-economic potential, financial capacity, decentralization, clusters.

Вступ. Актуальність реформування територіальної організації влади, яке триває в Україні, була зумовлена тим, що адміністративно-територіальний устрій у країні не відповідав вимогам трансформаційних процесів і деякою мірою був перешкодою перетворенням у державі, обмежував можливості здійснювати ефективну регіональну політику і, як наслідок, стримував розвиток як територій, так і держави загалом. Саме тому Указом Президента України була схвалена «Стратегія сталого розвитку «Україна-2020», у якій викладений комплексний підхід до реформ у країні [1]. На державному рівні проголошено, що новий адміністративно-територіальний устрій повинен стати основою побудови нової моделі територіального управління, що вимагає вивчення передумов здійснення ефективного управління ресурсами на місцевому рівні та формування методологічної бази вдосконалення територіальної організації влади шляхом, насамперед, формування самодостатніх територіальних громад.

Вихідні передумови. Сучасними аспектами вирішення проблем розвитку територіальних громад та місцевого самоврядування займаються вітчизняні вчені, зокрема О.А. Баталов, О.І. Дацко, Є.О. Маруняк, Ю.Б. Молодожен, Л.Л. Муркович, Д.І. Олійник, Я.Б. Олійник, А.П. Павлюк, Л.Г. Руденко та ін. [2 - 5]. Результати власних досліджень проблеми наведені в публікаціях [6 - 14].

Метою статті є висвітлення складових потенціалу ефективності процесу децентралізації й умов формування фінансово спроможних і самодостатніх об'єднаних територіальних громад (ОТГ) на засадах сталого розвитку територій та національного господарства.

Виклад основного матеріалу. Управління ресурсами є основою для функціонування будь-яких складних систем мікро-, мезо- та макrorівня. Для аналізу й оцінки якості управління використовують категорію виробничо-ресурсного потенціалу, що визначає собою максимальну здатність нагромаджених і підготовлених до переробки природних, матеріально-технічних, трудових, фінансових

та інформаційних ресурсів задовольняти потреби суспільства й окремого громадянина.

Ресурси, що відповідно до чинного законодавства є у розпорядженні ОТГ, можливо згрупувати таким чином:

а) природно-географічні: земельні, лісові, водні, мінерально-сировинні, біологічні, енергетичні;

б) соціально-економічні: матеріальні (рухоме і нерухоме майно, комунікації), фінансові (доходи та витрати бюджету, дотації, субвенції, гранти), людські та нематеріальні (інформація, технології, комунікації).

Перераховані ресурси, на нашу думку, і дають можливість для забезпечення фінансової спроможності та самодостатності ОТГ.

Проведемо аналіз природно-географічного потенціалу та соціально-економічного стану ОТГ Запорізької області. В якості основних аналізованих показників нами були обрані такі: власні доходи на 1 особу; видатки розвитку (капітальні видатки) на 1 особу, інфраструктурна субвенція на 1 особу та базова/реверсна дотація на 1 особу. Результати аналізу наведені на рис.1.

Як бачимо, за цими показниками по ОТГ Запорізької області отримані різні результати.

З метою оцінки рівня фінансової спроможності ОТГ Запорізької області нами було проведено групування (кластеризація) ОТГ з використанням економіко-статистичного моделювання на основі статистичних показників відносної та накопиченої частоти. Ці дані в термінах математичної статистики є вибіркою певної кількості показників (критеріїв). Додатне число, що вказує, скільки разів та чи інша варіанта зустрілася серед даних, називається частотою. Замість значень частот можна використовувати відносні частоти (відношення частоти варіанти до об'єму виборки), що називають частостями. Відносні частоти свідчать про те, на скільки часто за досліджувані роки були отримані певні величини показників. Результати розрахунків для наочності були представлені графічно. Після отримання відносних частот доходів були обрані ті, що

найбільш часто зустрічаються в аналізованій сукупності величин. Для цього була використана процедура визначення довірчого інтервалу для середніх (довірча імовірність 0,95) у середовищі Microsoft Excel (Сервіс, Аналіз даних, Описова статистика).

У якості критеріїв були обрані: доходи на одну особу; власні доходи на одну особу; інфраструктурна субвенція на одну особу та видатки розвитку (капітальні видатки) на одну особу. Кожну із сукупності величин було розбито на три групи: перша група ОТГ – від мінімальної величини до нижньої межі довірчого інтервалу; друга група ОТГ – у межах довірчого інтервалу; третя група ОТГ – вище верхньої межі довірчого інтервалу. Величина доходів на душу населення ОТГ визначалась як добуток величин: власних доходів на 1 особу, інфраструктурної субвенції на 1 особу та базової/реверсної дотації на

1 особу. Величина інфраструктурної субвенції на 1 особу розраховувалась як середня величина на кожного мешканця (незалежно від кількості сільського населення та площі території, як це визначається при її наданні). На нашу думку, у громадах, де наявні і міські, і сільські населені пункти, зазначена субвенція повинна визначатись не тільки за кількістю сільського населення, оскільки інфраструктурними благами користується і міське, і сільське населення. Отже, доцільним є вдосконалення чинного механізму визначення розмірів інфраструктурної субвенції.

На рис.2 наведені відносні та накопичені частоти показника доходів на 1 особу в ОТГ Запорізької області у 2018 році.

Були отримані такі результати розрахунків: середнє значення доходів на одну особу в ОТГ Запорізької області у 2018 році складає 4891,09 грн/

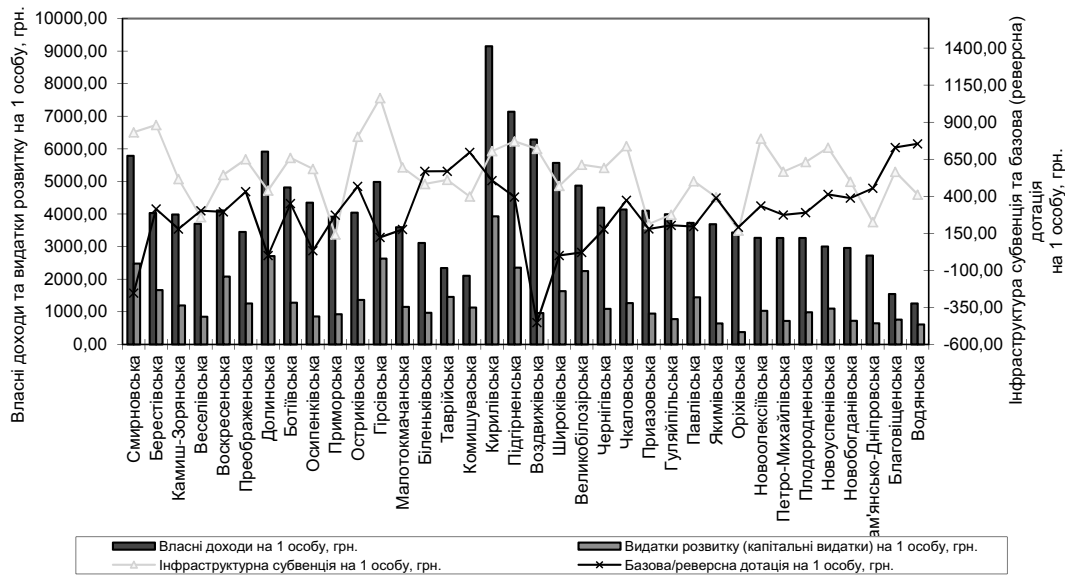

Рис.1. Основні фінансові показники на 1 особу в ОТГ Запорізької області у 2018 році

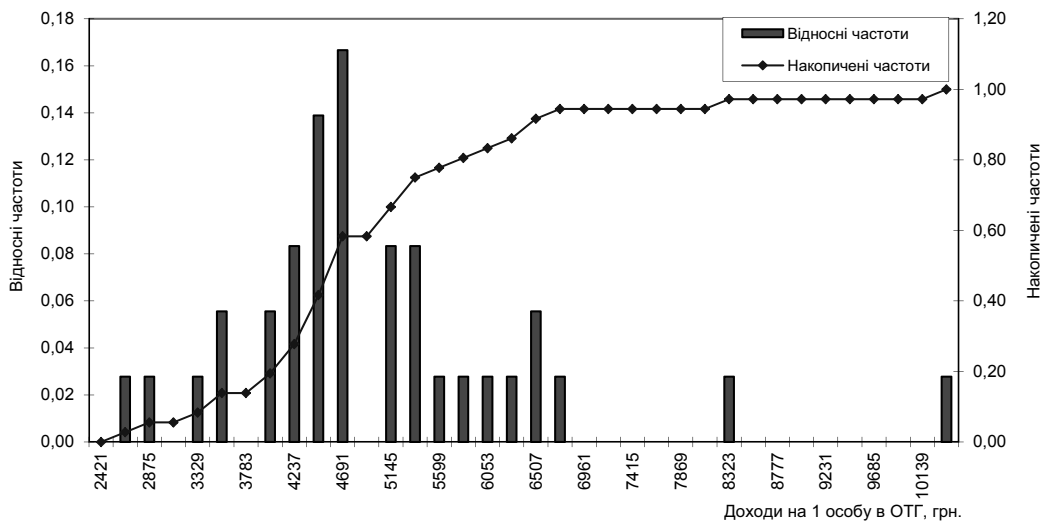

Рис.2. Відносні та накопичені частоти показника доходів на 1 особу в ОТГ Запорізької області у 2018 році

особу; довірчий інтервал 501,77 грн/особу за рівня надійності 95%. Усю сукупність величин доходів на одного мешканця було розбито на три групи: перша група – ОТГ з доходами на одного мешканця від 2421,00 до 4391 грн/особу (від мінімальної величини до нижньої межі довірчого інтервалу); друга група – ОТГ з доходами на одну особу від 4392,00 до 5393,00 грн/особу (у межах довірчого інтервалу); третя група – ОТГ з доходами від 5394,00 грн/особу (вище верхньої межі довірчого інтервалу).

На рис.3 наведені відносні та накопичені частоти показника власних доходів на 1 особу в ОТГ Запорізької області у 2018 році.

Були отримані такі результати розрахунків: середнє значення власних доходів на одну особу в ОТГ Запорізької області у 2018 році складає 4050,09 грн/особу; довірчий інтервал 513,02 грн/особу за рівня надійності 95%. Усю сукупність величин власних доходів на одного мешканця було розбито на три групи: перша група – ОТГ з власними доходами на одного мешканця від 1255,00 до 3537 грн/особу (від мінімальної величини до нижньої межі довірчого інтервалу); друга група – ОТГ з власними доходами на одну особу від 3528,00 до 4563,00 грн/особу (у межах довірчого інтервалу); третя група – ОТГ з власними доходами від 4564,00 грн/особу (вище верхньої межі довірчого інтервалу).

На рис.4 наведені відносні та накопичені частоти величини інфраструктурної субвенції на 1 особу в ОТГ Запорізької області у 2018 році.

Були отримані такі результати розрахунків: середнє значення інфраструктурної субвенції на одну особу в ОТГ Запорізької області у 2018 році складає 553,93 грн/особу; довірчий інтервал 71,61 грн/особу за рівня надійності 95%. Усю сукупність величин інфраструктурної субвенції на одного мешканця було розбито на три групи: перша група – ОТГ з інфраструктурною субвенцією на одного мешканця від 142,00 до 482 грн/особу (від мінімальної величини до нижньої межі довірчого інтервалу); друга група – ОТГ з інфраструктурною субвенцією на одну особу від 483,00 до 625,00 грн/особу (у межах довірчого інтервалу); третя група – ОТГ з інфраструктурною субвенцією від 623,00 грн./особу (вище верхньої межі довірчого інтервалу).

На рис.5 наведені відносні та накопичені частоти показника капітальних видатків (видатків розвитку) на 1 особу в ОТГ Запорізької області у 2018 році.

Були отримані такі результати розрахунків: середнє значення видатків розвитку (капітальних видатків) на одну особу в ОТГ Запорізької області у 2018 році складає 1339,78 грн/особу; довірчий інтервал 252,85 грн/особу за рівня надійності 95%. Усю сукупність величин видатків розвитку (капітальних видатків) на одного мешканця було розбито на три групи: перша група – ОТГ з величиною видатків розвитку (капітальних видатків) на одно-

го мешканця від 611,00 до 1087 грн/особу (від мінімальної величини до нижньої межі довірчого інтервалу); друга група – ОТГ з величинами видатків розвитку (капітальних видатків) на одну особу від 1088,00 до 1592,00 грн/особу (у межах довірчого інтервалу); третя група – ОТГ з величиною видатків розвитку (капітальних видатків) від 1593,00 грн/особу (вище верхньої межі довірчого інтервалу).

Як було з'ясовано, за показником доходів на душу населення громади у першому кластері опинились 14, у другому – 13, у третьому – 9 громад. За показником власних доходів на 1 особу у першій групі опинились 13, у другій – 14, у третій – 9 громад. За показником величини інфраструктурної субвенції на 1 особу у першій групі опинились 11, у другій – 12, у третій – 13 громад. За величиною видатків розвитку на 1 особу у першій групі опинилось 16, у другій – 8, у третій – 12 громад. На наступному етапі дослідження нами було виокремлено ті ОТГ, які за всіма аналізованими критеріями опинились у другій або третій групі. Винятком були дві громади (Широківська та Долинська), у яких показник інфраструктурної субвенції належить до першої групи. Таке виключення цілком припустиме, оскільки дана величина визначається кількістю сільського населення у громаді.

Отже, можна вважати фінансово спроможними такі ОТГ Запорізької області: Смирновську, Берестівську, Комиш-Зорянську, Долинську, Широківську, Гірсівську, Ботіївську, Кирилівську, Чкаловську, Підгірненську, Великобілозірську, Чернігівську, Воскресенську, Остриківську, Павлівську.

З метою визначення причин, що пояснюють результати кластеризації, нами був проведений аналіз природно-географічного потенціалу зазначених громад.

Смирновська ОТГ Більмацького району (центр – с. Смирнове) об'єднує 9 населених пунктів. Загальна площа території ОТГ складає 317,6 кв. км, чисельність населення 3300 (3300 – сільського). Перевагами є наявність транспортної інфраструктури (60 км до порту Бердянськ, залізнична станція Комиш-Зоря – 35 км), станція Більманка – на території ОТГ (9,5 км від центра). Водні ресурси: річки Берда, Кільтичя, Обитічна, Конка. Основою економіки громади є сільське господарство, де домінує тваринництво (95%). У рослинництві – вирощування зернових і олійних культур. Промисловість: ТОВ «40 РОКІВ – АГРО» – виробництво молока та молочкопродуктів. Упродовж усіх років існування наявна реверсна дотація.

Берестейська ОТГ Бердянського району (центр – с. Берестове) об'єднує 11 населених пунктів. Загальна площа території ОТГ складає 498,2 кв. км, чисельність населення 4700 (4700 – сільського). Перевагами є наявність транспортної інфраструктури (46,7 км до порту Бердянськ, залізнична станція Комиш-Зоря – 24,5 км). Водні ресурси: річ-

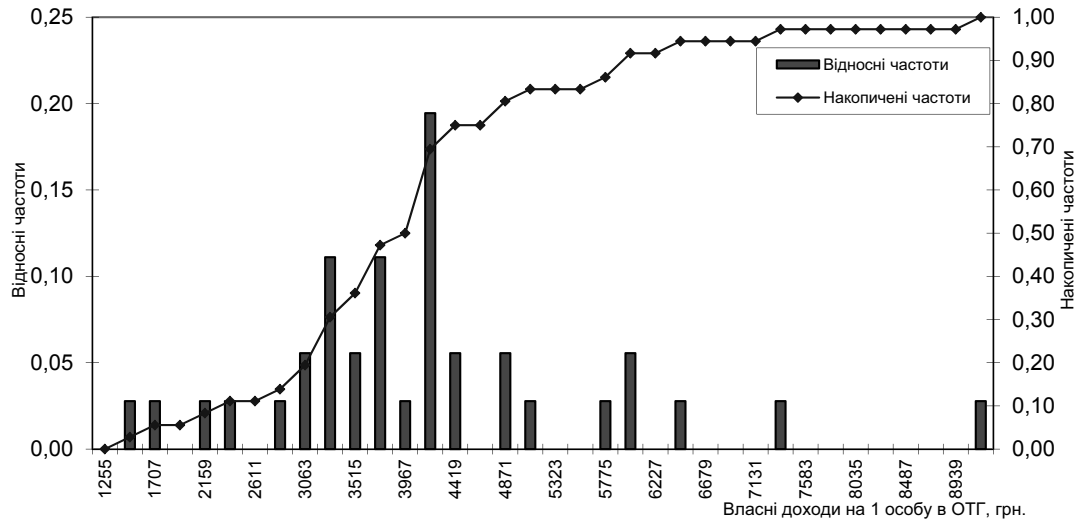

Рис.3. Відносні та накопичені частоти показника власних доходів на 1 особу в ОТГ Запорізької області у 2018 році

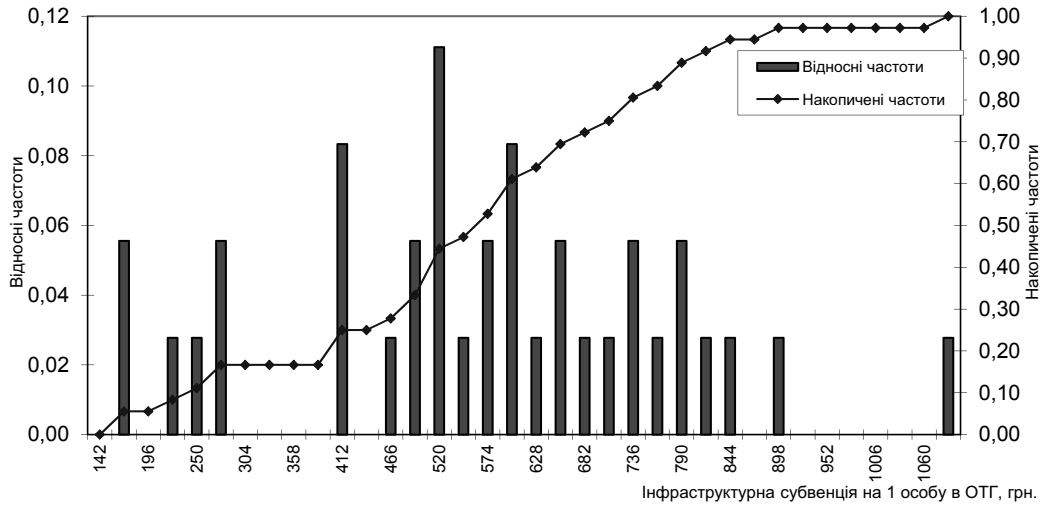

Рис.4. Відносні та накопичені частоти показника інфраструктурної субвенції на 1 особу в ОТГ Запорізької області у 2018 році

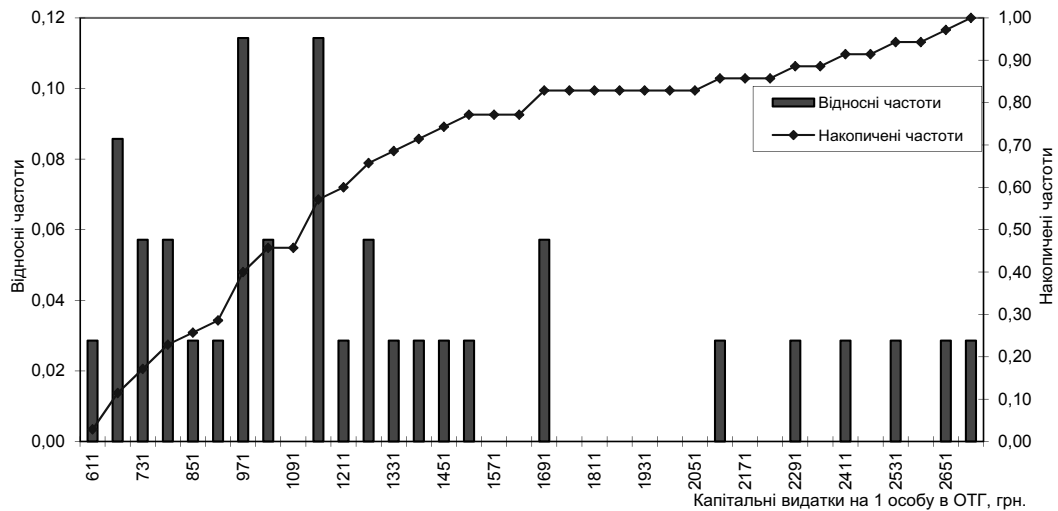

Рис.5. Відносні та накопичені частоти показника видатків розвитку (капітальних видатків) на 1 особу в ОТГ Запорізької області у 2018 році

ки Берда та Берестівка. Корисні копалини: граніти, графіт, суглинки, глина, піски. Основна галузь економіки – сільське господарство (рослинництво, овочівництво).

Комиш-Зорянська ОТГ Кам'янсько-Дніпровського району (центр – смт Комиш-Зоря) об'єднує 10 населених пунктів. Загальна площа території ОТГ складає 371,1 кв. км, чисельність населення 6372 (2247 – міського, 4125 – сільського). Перевагами є наявність на території залізничної станції Комиш-Зоря з інфраструктурою, що включає відділення залізничних перевезень, залізничну дистанцію зв'язку, залізничну електростанцію, локомотивне депо, механізовану дистанцію вантажно-розвантажувальних робіт та Пологівську дільницю водопостачання. Земельні ресурси: сільгоспугіддя і землі лісового фонду (678 га). Водні ресурси: 4 річки та ставки. Корисні копалини: глина, пісок і жорства. У структурі сільськогосподарського виробництва переважає продукція рослинництва. На території ОТГ розташоване ТОВ «Куйбишевська птахофабрика» (найбільша птахофабрика області), командитне товариство «Желев С.С. і компанія «Комиш-Зорянського елеватора». Промисловість: ТОВ «Куйбишевський комбікормовий завод».

Долинська ОТГ Запорізького району (центр – с. Долинське) об'єднує 9 населених пунктів. Загальна площа території ОТГ складає 170,0 кв. км, чисельність населення 5800 (5800 – сільського). Центр ОТГ розташований на відстані 11 км від міста Запоріжжя. Земельні ресурси: сільгоспугіддя (рілля 8671,4 га і пасовища 1035 га) та землі лісового фонду (361,7 га). Водні ресурси: річки Дніпро та Бабурка. Основу економічного розвитку громади становить сільське господарство. Промисловість: філії № 4 та 5 ТОВ «Українська дистрибуційна компанія» (лікеро-горілчаний завод), філія ТОВ «Компанія Система» (завод з переробки олійних культур).

Широківська ОТГ Запорізького району (центр – с. Широке) об'єднує 28 населених пунктів. Загальна площа території ОТГ складає 378,3 кв. км, чисельність населення 11000 (11000 – сільського). Центр ОТГ розташований на відстані 8 км від міста Запоріжжя. Земельні ресурси: сільгоспугіддя (30000 га), землі лісового фонду (Хортицьке лісництво ДП «Запорізького лісомисливського господарства», 752 га), землі водного фонду (197 га). ОТГ володіє значним туристичним потенціалом (ландшафтні заказники місцевого значення, а також комплексна пам'ятка природи). У межах громади діють два об'єкти зеленого туризму: центр зеленого туризму (зоопарк, музей сільгосптехніки), господарство «Широкий простір 2008» (кемпінги та будинки відпочинку). Економічний потенціал громади забезпечують сільськогосподарські підприємства (80% - рослинництво). Промисловість: ПП «ЕЛТІЗ» (виготовлення трансформаторів, реакторів, дроселів),

ПП «Виробничо-комерційна фірма «Берегиня» (виготовлення меблів).

Гірсівська ОТГ Приазовського району (центр – с. Гірсівка) об'єднує 5 населених пунктів. Загальна площа території ОТГ складає 271,6 кв. км, чисельність населення 2000 (2000 – сільського). Водні ресурси: річка Джекедьня (30 км) та Молочний лиман (берегова лінія 11204 м). Корисні копалини: пісок, глина. Наявні рекреаційні ресурси: солі, лікувальні грязі, мінеральні води. Основна галузь економіки – сільське господарство (рослинництво – 83% та тваринництво – 17%).

Ботіївська ОТГ Приазовського району (центр – с. Ботієве) об'єднує 4 населені пункти. Загальна площа території ОТГ складає 138,6 кв. км, чисельність населення 2100 (2100 – сільського). Водні ресурси: Азовське море, річка Корсак. Корисні копалини: природний газ (метан), мінеральна вода, родовища лікувальних грязей і цілющих блакитних глин. Наявні 200 об'єктів для розміщення відпочиваючих. У сільському господарстві домінує рослинництво (вирощування зернових і технічних культур). Наявне ПП «Невід», яке займається виловом і переробкою (заморожуванням) морської риби. На території громади розташоване ТОВ «ВіндПауер» ДТЕК Ботіївська вітрова електростанція (найбільша вітрова електростанція України та Східної Європи).

Кирилівська ОТГ Приазовського району (центр – смт Кирилівка) об'єднує 8 населених пунктів. Загальна площа території ОТГ складає 661,6 кв. км, чисельність населення 6799 (3460 – міського, 3339 – сільського). Водні ресурси: Азовське море (дві коси), два лимани (Утлюцький та Молочний), річки Атманай, Великий Утлюг, Малий Утлюг, низка озер. Корисні копалини: лікувальні грязі, сірководневе хлоридне натрієве джерело. Основна сфера економічної діяльності – туризм і рекреація. Діють два лунапарки, аквапарк та дельфінарії. У сільському господарстві домінує рослинництво (вирощування зернових і технічних культур). Розвинене рибне господарство.

Чкаловська ОТГ Веселівського району (центр – с. Чкалове) об'єднує 8 населених пунктів. Загальна площа території ОТГ складає 265,8 кв. км, чисельність населення 3300 (3300 – сільського). Земельні ресурси: сільгоспугіддя (22224 га) та землі лісового фонду – ДП «Кам'янсько-Дніпровське лісництво» (176,10 га). У структурі сільськогосподарського виробництва наявні рослинництво (85%) і тваринництво (15%). На території громади є зрощувальна система площею 150 га. Промисловість: переробні підприємства з виробництва олії та борошно-круп'яних виробів та ТОВ «ЛКМ Донакс» (кольорові метали).

Підгірненська ОТГ Василівського району (центр – с. Підгірне) об'єднує 9 населених пунктів. Загальна площа території ОТГ складає 190,5 кв. км, чисельність населення 2200 (2200 – сільського).

Центр ОТГ розташований на відстані 57 км від міста Запоріжжя. Земельні ресурси: сільгоспугіддя (рілля і пасовища 17107 га) та землі лісового фонду (1067 га). Водні ресурси: річка Карачекрак та ставки. Основу економічного розвитку громади становить сільське господарство. Промисловість: ПРАТ «Василівський комбікормовий завод», 5 АЗС.

Великобілозерська ОТГ Великобілозерського району (центр – с. Велика Білозерка) об'єднує 5 населених пунктів. Загальна площа території ОТГ складає 469,3 кв. км, чисельність населення 7900 (7900 – сільського). Перевагами є транспортна інфраструктура (залізничні станції Мала Білозерка – 19 км, м. Енергодар – 33 км, порт Кам'янка-Дніпровська – 41 км). Земельні ресурси: сільгоспугіддя (43059 га) і землі лісового фонду (357 га). Водні ресурси: річка Білозерка та 5 ставків. Корисні копалини: глина (Великобілозерське родовище), граніт. У структурі сільськогосподарського виробництва наявні рослинництво (80%) і тваринництво (20%). Промисловість: ЗАТ Старт» (харчова промисловість, виробництво олії та шроту), АЗС.

Чернігівська ОТГ Чернігівського району (центр – смт Чернігівка) об'єднує увесь Чернігівський район. Загальна площа території ОТГ складає 1200 кв. км, чисельність населення 17115 (5948 – міського, 11167 – сільського). Транспортна інфраструктура включає 4 залізничні станції, у межах громади експлуатуються 12 залізничних переїздів. Земельні ресурси: сільгоспугіддя (101800 га) і землі лісового фонду (357 га). Водні ресурси: річки Молочна, Сисикулак, Токмак, Каїнкулак, Юшанли, Токмачка, Бегим-Чокрак, а також ставки. Корисні копалини: апатити, граніти (сірі, розувато-сірі біотитові). Розвинений туризм: зелена садиба «Великий став». У структурі сільськогосподарського виробництва переважає рослинництво. Промисловість: ПРАТ «Новополтавський кар'єр».

Воскресенська ОТГ Пологівського району (центр – с. Воскресенка) об'єднує 4 населені пункти. Загальна площа території ОТГ складає 264,7 кв. км, чисельність населення 5600 (5600 – сільського). Земельні ресурси: сільгоспугіддя (27640 га) і землі лісового фонду (730,3 га). Водні ресурси: річка Конка та ставки. Корисні копалини: червона глина, камінь будівельний. У структурі сільськогосподарського виробництва наявні рослинництво і тваринництво. На території ОТГ розташоване ВАТ Мегедівський ХПП ВАТ «Розівський елеватор». Промисловість: ТДВ «Пологівський хімічний завод «Коагулянт», ТОВ «Пологівський агрошляхбуд», Кінсько-Роздорівський кар'єр.

Остриківська ОТГ Токмацького району (центр – с. Остриківка) об'єднує 9 населених пунктів. Загальна площа території ОТГ складає 267,6 кв. км, чисельність населення 2900 (2900 – сільського). Земельні ресурси: сільгоспугіддя (23711,9 га) і землі лісового фонду (932,6 га). Водні ресурси: річ-

ка Токмачка, Куйкулецьке водосховище та 4 ставки. Корисні копалини: граніт, глина, пісок, марганцева руда. У структурі сільськогосподарського виробництва наявні рослинництво і тваринництво. На території громади 7 підприємств орендують земельні ділянки. Промисловість: ТОВ «Токмацький гранітний кар'єр».

Павлівська ОТГ Вільнянського району (центр – с. Павлівка) об'єднує 20 населених пунктів. Загальна площа території ОТГ складає 144,4 кв. км, чисельність населення 3600 (3600 – сільського). Центр ОТГ розташований на відстані 20 км від м. Запоріжжя та 2 км від районного центру м. Вільнянська. Земельні ресурси: сільгоспугіддя (11377,7 га) і землі лісового фонду (357 га). Водні ресурси: 13 ставків. У структурі сільськогосподарського виробництва переважає рослинництво. Промисловість: ПП «Рибгоспостач», НВП «Сортостанція», АЗС.

Як бачимо, за чисельністю населення ці громади належать до різних груп класифікації Мінрегіону. Так, до першої групи (з чисельністю населення понад 15 тисяч осіб) належить тільки Чернігівська ОТГ (17115 осіб); до другої групи (з чисельністю населення від 10 до 15 тисяч осіб) належить також тільки одна ОТГ – Широківська (11000 осіб); до третьої групи (з чисельністю населення від 5 до 10 тисяч осіб) належать п'ять ОТГ: Комиш-Зорянська (6372), Воскресенська (5800), Долинська (5800), Кирилівська (6799), Великобілозерська (7900 осіб); інші сім ОТГ належать до першої групи (з чисельністю населення до 5000 осіб): Берестівська (4700), Ботіївська (2100), Остриківська (2900), Гірсівська (2000), Підгірненська (2200), Чкаловська (3300) та Павлівська (3600 осіб). Отже, це дає підстави не погодитися з думкою експерта Мінрегіону Яніни Казюк [15], яка вважає, що невеликі за територією та чисельністю населення ОТГ здебільшого мають низьку фінансову спроможність, такі громади не мають достатнього трудового потенціалу для свого розвитку та якісного управління. Вона вважає, що виняток становлять окремі громади, на територіях яких розміщені бюджетоутворюючі та потужні підприємства реального сектору економіки. На нашу думку, потужні підприємства дійсно мають суттєве значення для ОТГ, але ці підприємства наявні на території ОТГ внаслідок відповідного природно-ресурсного та соціально-економічного потенціалу території.

У результаті проведених досліджень нами доведено, що саме природно-географічний та соціально-економічний потенціал є основою для фінансової спроможності та самодостатності ОТГ за умови ефективного управляючого впливу на ці складові.

З метою оцінки потенціалу безбитковості ОТГ Запорізької області та прогнозування ситуації в області доцільним буде використання у даному географічному дослідженні можливостей регресійного аналізу. В результаті буде побудована регресійна мо-

дель, точність якої визначається за допомогою коефіцієнта детермінації R^2 , значущість – за допомогою критерію Фішера. Для проведення регресійного аналізу використаємо процедуру РЕГРЕСІЯ у MS Excel.

Побудуємо лінійну регресійну модель, у якій в якості результуючого показника будуть обрані видатки розвитку (капітальні видатки) на 1 особу, а факторами впливу – власні доходи на 1 особу, інфраструктурна субвенція на 1 особу, базова/реверсна дотація на 1 особу. Для визначення коефіцієнтів a_0 , a_1 та a_2 скористаємось можливостями MS Excel – процедурою Регресія. У результаті отримаємо такі дані. Коефіцієнти приймають значення: $a_0 = -1048,78$, $a_1 = 0,40271$, $a_2 = 0,941725$, $a_3 = 0,821791$, стандартні похибки цих коефіцієнтів: 321,0462; 0,058513; 0,360751 і 0,338668 відповідно. Коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,705553$ і кореляції $R = 0,839972$, що свідчить про досить тісний зв'язок між видатками розвитку (капітальними видатками) на 1 особу та власними доходами на 1 особу, інфраструктурною субвенцією на 1 особу, базовою/реверсною дотацією на 1 особу.

Значення F-критерію (критерію Фішера) становить 25,55941, його значущість складає $1,25 \times 10^{-8}$, що значно менше критичного значення 0,05. Порівняємо його з табличним, коли рівень значущості $\alpha = 0,05$ і кількість ступенів свободи $m - 1 = 4 - 1 = 3$; $n - m = 36 - 4 = 32$, що становить $F_{\text{табл}} = 5,39$. Як бачимо, $F_{\text{факт}} > F_{\text{табл}}$, отже, економетрична модель у цілому є статистично достовірною.

Визначимо t-критерії для перевірки статистичної значущості кожної оцінки параметрів моделі: 3,26675; 6,882461; 2,61046; 2,42539. Визначимо табличні значення критерію з урахуванням кількості ступенів свободи ($n - m = 32$): $\alpha = 0,025$ - $t_{\text{крит}} = 2,042$. Порівнюючи фактичні значення t-критеріїв з табличними, доходимо висновку, що всі оцінки параметрів цієї моделі є статистично значущими.

Отже, лінійна регресія, економетрична модель, має вигляд:

$$Y = -1048,78 + 0,40271 K + 0,941725 L + 0,821791 M,$$

де Y – видатки розвитку (капітальні видатки) на 1 особу, грн; K – власні доходи на 1 особу, грн; L – інфраструктурна субвенція на 1 особу, грн; M – базова/реверсна дотація на 1 особу, грн.

Серед різноманітних економіко-математичних моделей важливе місце належить економетричним. Однією з них є виробнича функція. Найпоширенішою у класі виробничих функцій є функція Кобба-Дугласа, яка має вигляд:

$$Y = a_0 K^{a_1} L^{a_2}, \quad (1)$$

де Y – результуючий показник; K і L – фактори впливу; a_1 , a_2 – коефіцієнти еластичності по факторах впливу.

У якості моделі взаємозв'язку між доходами на душу населення громади (результуючий показник) та власними доходами на 1 особу й інфраструктурною субвенцією на 1 особу (фактори впливу) оберемо функцію Кобба-Дугласа, побудуємо регресійну модель. Для визначення коефіцієнтів a_0 , a_1 та a_2 скористаємось можливостями MS Excel. У результаті отримаємо такі дані: значення коефіцієнтів $a_0 = 2,247198$, $a_1 = 0,667087$, $a_2 = 0,114495$; стандартні похибки цих коефіцієнтів 0,190756; 0,022398 і 0,018298 відповідно; коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,970665$; кореляції $R = 0,985223$, значення F-критерія = 545,9724; його значущість складає $5,15 \times 10^{-26}$, що значно менше критичного значення 0,05. Порівняємо його з табличним, коли рівень значущості $\alpha = 0,05$ і кількість ступенів свободи $m - 1 = 3 - 1 = 2$; $n - m = 36 - 3 = 33$, що становить $F_{\text{табл}} = 5,39$. Як бачимо, $F_{\text{факт}} > F_{\text{табл}}$, отже, економетрична модель у цілому є статистично достовірною з імовірністю 0,99.

Визначимо t-критерії для перевірки статистичної значущості кожної оцінки параметрів моделі: 11,78049217; 29,78349888; 6,257312153. Визначимо табличні значення критерію з урахуванням кількості ступенів свободи ($n - m = 33$): $\alpha = 0,005$ - $t_{\text{крит}} = 2,75$. Порівнюючи фактичні значення t-критеріїв з табличними, доходимо висновку, що всі оцінки параметрів цієї моделі є статистично значущими. Отже, можна зробити висновок, що коефіцієнти кореляції, які характеризують щільність зв'язку між залежною (дохід на душу населення) і пояснювальними перемінними (власні доходи на 1 особу та інфраструктурна субвенція на 1 особу) у запропонованій моделі, є достовірним з імовірністю 0,975.

Модель має вигляд: $\ln Y = 2,247198 + 0,667087 \ln K + 0,114495 \ln L$.

Переходимо до функції Кобба-Дугласа, маємо:

$$Y = 9,4611884 \times K^{0,667087} \times L^{0,114495}.$$

У цій моделі Y – дохід на душу населення, грн; K – власні доходи на 1 особу, грн; L – інфраструктурна субвенція на 1 особу, грн.

Для запропонованої моделі її параметри можна тлумачити так: якщо власні доходи на 1 особу зростуть на 1%, а інфраструктурна субвенція не зміниться, то величина доходу на душу населення ОТГ Запорізької області зросте на 0,667087% ($a_1 = 0,667087$); якщо величина інфраструктурної субвенції на 1 особу зросте на 1% при незмінній величині власних доходів на 1 особу, то дохід на душу населення зросте на 0,114495% ($a_2 = 0,114495$).

Визначимо величину A за формулою та проаналізуємо її:

$$A = \sum_{i=1}^2 a_i = 0,667087 + 0,114495 = 0,781583 < 1.$$

Якщо $A = 1$, то ефект масштабу відсутній, якщо $A < 1$, то це свідчить про негативний ефект масштабу. Нами отриманий від'ємний ефект масштабу, що цілком закономірно, оскільки величина інфраструктурної субвенції визначається у залежності від площі ОТГ та кількості сільського населення, які суттєво змінитись не зможуть. Отже, це дозволяє стверджувати що найважливішим фактором впливу на доходи на душу населення є саме власні доходи на одну особу.

Висновки. У роботі проведений аналіз ефективності процесу децентралізації в Запорізькій області.

Запропонована методика кластеризації ОТГ за рівнем фінансової спроможності з використанням статистичних показників відносної частоти та частоти з подальшим визначенням довірчого інтервалу для середніх (з імовірністю 0,95). В якості критеріїв кластеризації були обрані: дохід на одну особу; власні доходи на одну особу; інфраструктурна субвенція на одну особу та видатки розвитку (капітальні видатки) на одну особу. Кожну із сукупності величин було розбито на три групи: перша група ОТГ – від мінімальної величини до нижньої межі довірчого інтервалу; друга група ОТГ – у межах довірчого інтервалу; третя група ОТГ – вище верхньої межі довірчого інтервалу.

Встановлено, що основними факторами формування фінансової спроможності та самодостатності ОТГ є не чисельність населення, а ресурсний потен-

ціал. Складовими цього потенціалу є природно-географічні (земельні, лісові, водні, мінерально-сировинні, біологічні, енергетичні) та соціально-економічні (матеріальні, фінансові, людські та нематеріальні) ресурси.

З метою оцінки потенціалу економічної самодостатності ОТГ Запорізької області та прогнозування розвитку громад побудовані регресійні економічні моделі.

Авторами доведено, що нині маємо частину територій, де тільки йде процес створення ОТГ. У роботі доводиться, що в основі подальшого формування ОТГ мають стати комплексний потенціал територіального розвитку, а саме – природний та соціально-економічний потенціали. Саме градієнти (як територіально визначена сукупність можливостей) комплексного потенціалу розвитку формуватимуть адміністративну делімітацію (територіальне охоплення) ОТГ, які будуть мати ознаки економічної спроможності та ефективного розвитку на засадах збалансованості ресурсів, інтересів та конкурентоспроможності.

У подальшому процесі децентралізації доцільно здійснювати укрупнення ОТГ за кластерним принципом. Центрами тяжіння таких кластерів (ядрами кластерів) повинні стати такі ОТГ, які сформували достатній рівень фінансової спроможності і самодостатності на добровільному етапі децентралізації та мають ресурсний потенціал для сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна–2020» (від 12 січня 2015 р., № 5/2015) [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
2. Територіальна громада як базова ланка адміністративно-територіального устрою України: проблеми та перспективи реформування. – К.: НІСД, 2016. – 61 с.
3. Батанов О.В. Територіальна громада – первинний суб'єкт муніципальної влади в Україні: поняття та ознаки / О.В. Батанов [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2008_2/visnik_st_13.pdf
4. Муркович Л. Територіальна громада як суб'єкт місцевого самоврядування в Україні: теоретичні аспекти / Л. Муркович [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.dbuapa.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02%285%29/10mliuta.pdf
5. Молодожен Ю.Б. Поняття і сутність територіальної громади в системі місцевого самоврядування України / Ю.Б. Молодожен // Університетські наукові записки: Часопис Хмельницького університету. - 2006. - № 2. - С. 128-136.
6. Руденко Л.Г. Виклики і загрози просторового розвитку України на шляху до євроінтеграції / Л.Г. Руденко, С.А. Лісовський, Є.О. Маруняк // Український географічний журнал. - 2016. - № 1. - С. 41-46.
7. Горошкова Л.А. Прогностичні моделі фінансового регулювання бюджетів територіальних громад / Л.А. Горошкова, В.П. Волков, Є.В. Хлобистов, В.В. Кутик // Економічний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету. - 2019. - № 42. - С. 179-190.
8. Волков В.П. Управління нерухомістю територіальних громад / В.П. Волков, Л.А. Горошкова, Р.О. Карбівничий. - Белосток: Белосток, 2018. - 144 с.
9. Волков В.П. Наукові засади технологій управління ресурсами комунальної власності в умовах реформування / В.П. Волков, Л.А. Горошкова, І.О. Карбівничий. - Белосток: Белосток, 2018. - 138 с.
10. Volkov V.P. Conditions of the no-loss functioning of territorial formation / V.P. Volkov, I.O. Karbivnychy, R.O. Karbivnychy, I.A. Horbova. - Belostok: Belostok, 2018. - 190 p.
11. Горошкова Л.А. Роль міжбюджетного регулювання у фінансовій спроможності територіальних громад / Л.А. Горошкова, В.П. Волков, Р.О. Карбівничий // Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки. - 2018. - № 36. - С. 5-12.
12. Horoshkova L. The Reverse Subsidy's Impact of United Territorial Community's Budget Generations / L. Horoshkova, V. Volkov, L. Karanova, A. Komelina // International Journal of Engineering & Technology. - 2018. - № 7 (4.8). - P. 539-543.
13. Горошкова Л.А. Управління фінансовими процесами децентралізації та формування територіальних громад / Л.А. Горошкова, В.П. Волков // Економічний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету. - 2018. - № 36/1. - С. 285-293.
14. Державна екологічна політика України в умовах децентралізації влади / за ред. Є.В. Хлобистова. – К.: Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2016. – 226 с.
15. Децентралізація [Електрон. ресурс]. - Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/7991?page=6>

REFERENCES:

1. Ukaz Prezy`denta Ukrainy` «Pro Strategiyu stalogo rozvy`tku «Ukrayina-2020» (vid 12 sichnya 2015 r., № 5/2015) [Decree of the President of Ukraine «On the Strategy of Sustainable Development «Ukraine-2020» (from January 12, 2015, № 5/2015). Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
2. Tery`torial`na gromada yak bazova lanka administraty`vno-tery`torial`nogo ustroyu Ukrainy`: problemy` ta perspekty`vy reformuvannya (2016) [Territorial community as a base part of the administrative-territorial device of Ukraine: problems and prospects of reforming]. Ky`yiv: NISD, 61.
3. Batanov, O.V. (2008). Tery`torial`na gromada – pervy`nny`j sub`yekt municy`pal`noyi vlady` v Ukraini: ponyattya ta oznaky` [A territorial community - primary subject of municipal authority in Ukraine: concept and attribute]. Available at: http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2008_2/visnik_st_13.pdf
4. Murkovy`ch, L. Tery`torial`na gromada yak sub`yekt misceвого samovryaduvannya v Ukraini: teorety`chni aspekty` [Territorial community as the subject of local self-management in Ukraine: theoretical aspects]. Available at: http://www.dbuapa.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02%285%29/10mliuta.pdf
5. Molodozhen, Yu.B. (2006). Ponyattya i sutnist` tery`torial`noyi gromady` v sy`stemi misceвого samovryaduvannya Ukrainy` [Concept and essence of a territorial community in system of local self-management of Ukraine]. University Scientific Notes: Journal of Khmelnytsky University, 2, 128-136.
6. Rudenko, L.G., Lisovs`ky`j, S.A., Marunyak, Ye.O. (2016). Vy`kly`ky` i zagrozy` prostorovogo rozvy`tku Ukrainy` na shlyaxu do yevrointegraciyi [Challenges and threats of spatial development of Ukraine on the way to European integration]. Ukrainian Geographical Journal, 1, 41-46.
7. Goroshkova, L.A., Volkov, V.P., Xloby`stov, Ye.V., Kuty`k, V.V. (2019). Prognosty`chni modeli finansovogo reguluvannya byudzhethiv tery`torial`ny`x gromad [Prognostic models of financial regulation of territorial communities' budget]. Economic Bulletin of Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University, 42, 179-190.
8. Volkov, V.P., Goroshkova, L.A., Karbivny`chy`j, R.O. (2018). Upravlinnya nerukomisty tery`torial`ny`x gromad [Management of property of territorial communities]. Belostok: Belostok, 144.
9. Volkov, V.P., Goroshkova, L.A., Karbivny`chy`j, I.O. (2018). Naukovi zasady` tehnologij upravlinnya resursamy` komunal`noyi vlasnosti v umovax reformuvannya [Scientific bases of management technologies of resources of municipal property in the conditions of reforming]. Belostok: Belostok, 138.
10. Volkov, V.P., Karbivnychy, I.O., Karbivnychy, R.O., Horbova, I.A. (2018). Conditions of the no-loss functioning of territorial formation. Belostok: Belostok, 190.
11. Goroshkova, L.A., Volkov, V.P., Karbivny`chy`j, R.O. (2018). Rol` mizhbyudzhethnogo reguluvannya u finansovij spromozhnosti tery`torial`ny`x gromad [The role of inter-budgetary regulation in the financial capacity of territorial communities]. Bulletin of the Azov State Technical University. Series: Economics, 36, 5-12.
12. Horoshkova, L., Volkov, V., Kapranova, L., Komelina, A. (2018). The Reverse Subsidy's Impact of United Territorial Community's Budget Generations. International Journal of Engineering & Technology, 7 (4.8), 539-543.
13. Goroshkova, L.A., Volkov, V.P. (2018). Upravlinnya finansovy`my` procesamy` decentralizaciyi ta formuvannya tery`torial`ny`x gromad [Management of financial processes of decentralization and formation of territorial communities]. Economic Bulletin of Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University, 36/1, 285-293.
14. Xloby`stov, Ye.V., ed. (2016). Derzhavna ekologichna polity`ka Ukrainy` v umovax decentralizaciyi vlady` [State environmental policy of Ukraine in the context of decentralization of power]. Ky`yiv: Derzhavna ustanova «Insty`t ekonomiky` pry`rodokory`stuvannya ta stalogo rozvy`tku Nacional`noyi akademiyi nauk Ukrainy`», 226.
15. Decentralizaciya [Decentralization]. Available at: <http://decentralization.gov.ua/news/7991?page=6>

INFORMATION ABOUT AUTHORS / СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ

Horoshkova Lidiia Anatoliyivna – Doctor of Sciences (Economy), Full Professor of the Department of Business, Management of Organizations and Logistics. Zaporizhzhia National University. e-mail: goroshkova69@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7142-4308>

Lisovskiy Serhii Antonovych – Doctor of Sciences (Geography), Senior Scientific Employee, Deputy Director on Scientific Work of Institute of Geography. National Academy of Sciences of Ukraine. e-mail: salisovsky@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8987-5645>

Khlobystov Ievgen Volodymyrovych – Doctor of Sciences (Economy), Full Professor of the Department of Environmental Studies. National University of «Kyiv-Mohyla Academy». e-mail: ievgen.khlobystov@ukr.net; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9983-9062>

Горошкова Лидия Анатольевна – доктор экономических наук, профессор кафедры предпринимательства, менеджмента организаций и логистики Запорожского национального университета. e-mail: goroshkova69@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7142-4308>

Лисовский Сергей Антонович – доктор географических наук, старший научный сотрудник, заместитель директора по научной работе Института географии НАН Украины. e-mail: salisovsky@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8987-5645>

Хлобыстов Евгений Владимирович – доктор экономических наук, профессор кафедры экологии Национального университета «Киево-Могилянская академия». e-mail: ievgen.khlobystov@ukr.net; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9983-9062>